

Non-governmental Organization
International Center of Scientific Research

PROCEEDINGS OF THE VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

SCIENCE OF XXI CENTURY:
DEVELOPMENT, MAIN
THEORIES AND
ACHIEVEMENTS

02.05.2025

THE HAGUE,
NETHERLANDS

SCIENTIA

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

with the proceedings of the

VIII International Scientific and Theoretical Conference

**Science of XXI century:
development, main
theories and achievements**

02.05.2025

The Hague, Netherlands

The Hague, 2025

Chairman of the Organizing Committee: Goldenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

- S 40 **Science of XXI century: development, main theories and achievements:**
collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VIII
International Scientific and Theoretical Conference, May 2, 2025. The
Hague, Netherlands: International Center of Scientific Research.

ISBN 979-8-89660-278-1 (series) Bowker

DOI 10.36074/scientia-02.05.2025

Papers of participants of the VIII International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements», held on May 2, 2025 in The Hague are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 126 dated January 6th, 2025).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0) at the www.previous.scientia.report.

UDC 082:001

Лаврінчук Діана Вадимівна

здобувач вищої освіти медичного факультету №2

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Садовнича Олена Володимирівна

канд. філол. наук, старший викладач ЗВО кафедри мовної підготовки

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У МІЖНАРОДНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПСИХІАТРІЇ

Вступ. Сучасна психіатрія постала як надзвичайно складна й широка міждисциплінарна галузь, що інтегрує здобутки медицини, біології, психології та соціальних наук. У контексті глобалізації, коли психічне здоров'я визначається одним із провідних пріоритетів систем охорони здоров'я, особливої значущості набуває функціонування уніфікованої термінологічної системи. Саме вона забезпечує міжпрофесійну та міжнаціональну комунікацію, створюючи умови для ефективного обміну знаннями, клінічним досвідом і науковими досягненнями.

Міжнародна психіатрична термінологія має глибоке історичне підґрунтя, сформоване внаслідок тривалого еволюційного процесу. Її початки сягають адаптації античних грецьких і латинських лексичних одиниць, які надалі доповнювалися запозиченнями з англійської, французької, німецької та інших мов. Незважаючи на постійне оновлення терміносистеми, класична термінологія й сьогодні виконує ключову функцію в описі психічних розладів, їх класифікації та формулюванні діагнозів.

Мета дослідження. Завдання полягає в тому, щоб проаналізувати міжнародну термінологію, застосовану в психіатрії. Аналіз лексики проводитиметься з огляду на етимологічні та морфологічні аспекти. Планується систематизувати поширені психіатричні терміни, використовуючи як критерії їхнє походження, структуру та функціональне значення.

Результати дослідження. Більшість термінів у психіатрії мають грецьке походження — близько 60% з проаналізованих 100 термінів. Це зумовлено тим, що ще за часів Гіппократа (V ст. до н.е.) та Галена (II ст. н.е.) психічні розлади описувалися переважно грецькою. Пізніше, з розквітом римської медицини, терміни латинізувалися. У XIX–XX ст. відбулося оновлення термінології: з'явилися англомовні одиниці, особливо після поширення американської психіатричної школи.

Морфологічна структура психіатричних термінів є надзвичайно важливою для їх точного розуміння. Більшість термінів формуються за класичною моделлю: префікс + корінь + суфікс. Кожна частина виконує власну семантичну функцію: префікс уточнює або змінює основне значення, корінь позначає базове поняття, а суфікс визначає характер чи форму патологічного стану. Така структура не лише забезпечує прозорість понять, а й дозволяє лікарю інтуїтивно «зчитувати» нові чи рідко вживані терміни без звертання до словника. Корені-терміноелементи у психіатрії часто вказують на тип розладу, його характер або прояви: *phobia* – страх, завдяки цьому суфіксу утворюється велика кількість страхів і боязней чогось, так: *agoraphobia* – страх відкритого простору; *claustrophobia* – страх замкнутих приміщень; *socialphobia* – страх соціальних контактів. Наступним терміноелементом є *-mania* – патологічне захоплення, бажання чогось, тоді: *pyromania* – неконтрольоване бажання підпалювати; *kleptomania* – патологічна схильність до крадіжок; *trichotillomania* – імпульсивне виривання власного волосся. Часто вживається у психологічних терміна і суфікс *-pathia* – розлад, хвороба: *psychopathia* – розлад особистості з порушенням емпатії, *neuropathia* – патологія нервової системи, що іноді супроводжує психічні симптоми. Суфікс *-osis* вказує на хронічний або дегенеративний стан: *neurosis* – функціональний психічний розлад без втрати зв'язку з реальністю, *psychosis* – тяжкий психічний розлад із порушенням сприйняття. Кінцевий терміноелемент *-phrenia* має значення розуму або ментального стану (грец. *phrēn* – розум): *schizophrenia* – «розщеплення розуму». Префікси зазвичай змінюють значення основного поняття, надаючи йому додаткових відтінків: *a-* / *an-* – відсутність, заперечення: *anhedonia* – втрата здатності відчувати задоволення, *anorexia* – відсутність апетиту; *hyper-* – надмірність, перебільшення: *hyperactivity* – надмірна активність. *hyperarousal* – патологічне збудження; *hypo-* – зниження, недостатність: *hypomania* – легка форма маніакального стану, *hypobulia* – зниження волевої активності; *dys-* – порушення, дезорганізація: *dysphoria* – пригнічення настрою, внутрішній дискомфорт, *dyslexia* – порушення читання. *pseudo-* – удаваний, несправжній: *pseudodementia* – симптоми, схожі на деменцію, але зворотні (часто при депресії).

Корінь є основою терміна і визначає його базове поняття: *psycho-* (від грец. *psyche* – душа, розум): *psychotherapy*, *psychosis*, *psychosomatic*; *neuro-* (грец. *neuron* – нерв): *neurosis*, *neuroticism*, *neurodevelopmental*; *soma-* / *somato-* (грец. *soma* – тіло): *somatization*, *somatoform disorders* – фізичні симптоми без органічної причини; *schizo-* (грец. *schizo* – розділяти): *schizophrenia*,

schizoaffective – терміни, пов’язані з порушенням єдності мислення, емоцій і поведінки; *phren-* / *phrenia* (грец. *phren* – розум): *hebephrenia*, *paraphrenia* – рідкісні підтипи психозів; *thymo-* (грец. *thymos* – настрій): *dysthymia* – хронічний пригнічений настрій, *cyclothymia* – циклічні зміни настрою.

Психіатрична термінологія не звужується до найменувань діагнозів – важливу роль відіграють описові терміни, які стосуються окремих симптомів, поведінкових виявів, афективних станів, а також цілих синдромів і комплексів. Вони дають змогу лікарю скласти попередній діагноз ще до отримання повної діагностичної картини. Ці терміни часто походять з грецької або латинської мов, а їхня семантика дає можливість інтуїтивно зрозуміти зміст, якщо знати хоча б базову етимологію. Розрізняють симптоми сприйняття та мислення, до яких відносять: *hallucinatio* (лат. *hallucinari* – блукати у свідомості) – сенсорне переживання за відсутності реального зовнішнього подразника. Притаманно для психозів, шизофренії, алкогольного делірію. Розрізняють слухові, зорові, тактильні, нюхові галюцинації; *delusio* (лат. *deludere* – обманювати) — хибне переконання, яке не коригується логікою і зберігається попри суперечливу інформацію; *sorganization* — порушення логіки мислення, асоціативного зв’язку між думками.

Часто проявляється у вигляді «словесного салату» або «неологізмів», які не мають значення поза уявою пацієнта. До порушень мови прийнято відносити: *alogia* (грец. *a-* ні + *logos* — слово) — зниження мовленнєвої активності, бідність мовлення, відсутність ініціативи у діалозі, часто зустрічається при шизофренії; *echolalia* (грец. *echō* — відлуння, *lalia* — мовлення) — автоматичне повторення слів або фраз, почутих від інших, може бути ознакою аутизму, кататонії; англійське *affectus blunted* / *flat affect* — знижена емоційна реактивність, одноманітна міміка, слабка відповідь на зовнішні стимули; *dysphoria* (грец. *dys* — порушення, *pherein* — нести) — стан тривоги, дратівливості, внутрішнього напруження, яке важко пояснити, часто поєднується з імпульсивністю та агресією.

Психомоторним та поведінковим порушенням приділена велика увага в психіатрії, а також надзвичайно велика кількість термінів на позначання цього стану грецького, а не латинського походження: *catatonia* (грец. *kata* — вниз, *tonos* — напруга) — синдром, що включає м’язову скутість, негативізм, мутизм, ступор або навпаки — гіперактивність без цілісної мотивації, *stereotypia* (грец. *stereos* — «твердий», «міцний», «незмінний» та *typos* — «враження», «відбиток», «форма», «шаблон») — повторювана, одноманітна, безглузда дія, наприклад, розгойдування, клацання пальцями), яка часто

зустрічається при аутизмі, деменції, шизофренії; *impulsivity* — раптові, непередбачувані дії без врахування наслідків, може спостерігатися при біполярному розладі, особистісних розладах.

Термінологія, що описує симптоми та синдроми в психіатрії, дозволяє не лише точно описати клінічну картину, а й побачити динаміку перебігу захворювання. Більшість із них мають етимологічну прозорість, а отже — допомагають не лише лікарю, а й пацієнту краще зрозуміти власний стан при правильному поясненні. Це сприяє емпатичному контакту та формуванню терапевтичного альянсу, що є одним з ключових чинників у психіатричному лікуванні

Висновки. Міжнародна психіатрична термінологія є результатом історичного синтезу грецької, латинської та сучасних мов. Вона забезпечує точність та універсальність у комунікації лікарів і науковців. Знання морфемної будови термінів сприяє кращому розумінню клінічного змісту, а також формує базу для створення нових понять. Використання латинських і грецьких афіксів залишається актуальним навіть у XXI столітті, адже вони дозволяють зберігати логічну прозорість і зрозумілість у сфері, де важить кожне слово.

Список використаних джерел:

1. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. American Psychiatric Publishing.
2. Green, S. (2018). *Classical languages in modern psychiatry*. Oxford University Press.
3. World Health Organization. (2019). *International classification of diseases (11th rev.)*. World Health Organization.
4. Глуховцева, Н. Д. (2020). *Латинська мова і основи медичної термінології*. Київ: Медицина.
5. Лікарська справа. (2021). *Психіатрична термінологія в клінічній практиці*, (3[124]).
6. Харківський національний медичний університет. (2024). *Ars studendi terminologiae medicinali*.
7. Цимбалюк, В. І. (2020). *Українсько-латинсько-англійський тлумачний словник з неврології та психіатрії*. Тернопіль: Укрмедкнига.
8. Ціпко, С. М. (2022). Лексична семантика латинських термінів у психіатричній номенклатурі. *Медична лінгвістика*, (1).